

İBN KEMAL ÜZERİNE YAPILAN İLMİ ÇALIŞMALAR*

Halis DEMİR**

Kemal ÇATILI***

Öz

Osmanlı âlimlerinden Ahmed b. Süleyman b. Kemal Paşa hakkında birçok bilimsel çalışma yapılmıştır. Bu yazı makaleler, internet siteleri, kütüphane kayıtları, Ulusal Tez Merkezi, İslam Araştırmaları Merkezi, dijital kütüphaneler ve kitaplar taranarak İbn Kemal hakkında yazılan eserlerin bir listesi oluşturulmuştur. İbn Kemal h. 873 (1469)'te Tokat'ta doğmuştur. Asker olarak görev yaparken sonra ilmiye sınıfına geçmiştir. Müderrislik, kadılık, kazaskerlik ve şeyhülislâmlık görevlerinde bulunmuştur. H. 940 (1533)'ta vefat etmiştir. İbn Kemal'e tarih, dil, fıkıh, tefsir, hadis, kelam, ahlak, felsefe ve tıp gibi birçok alanda 179-360 arasında eser nispet edilmiştir. Yazma halindeki bu eserlerin bir bölümü tahkik edilerek basılmıştır. Farklı eserlerde verilen rakamlar eserlerini tespit hakkında yeterli çalışmanın henüz yapılmadığını bize göstermektedir. Bunun için İbn Kemal'e ait eserlerin belirlenmesi, ona ait olmadığı halde ona nispet edilen eserlere işaret edilmesi gerekli bir çalışmadır. Bunun için Tokat Valiliği bünyesinde kurulan Şeyhülislam İbn Kemal Araştırma Merkezi aktif hale getirilebilir. İbn Kemal'e ait olduğu tespit edilen eserler bu merkez himayesinde kurulacak kütüphanede bir araya getirilebilir. Matbu ve yazma eserleri günümüz imkânları kullanılarak araştırmacıların kolayca ulaşabileceği hale getirilebilir. Bu ve benzeri çalışmalar, bir vefa borcu olduğu kadar, bilimsel önem de taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: İbn Kemal, Kadı, Şeyhülislam, Tokat, Ahlak.

---

* Geliş Tarihi / Received Date: 30.06.2018

Kabul Tarihi / Accepted Date: 29.06.2019

** Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İslam Hukuku Ana Bilim Dalı
halisdemir@cumhuriyet.edu.tr.

ORCID ID: orcid.org/0000-0003-4185-6553

*** Öğretmen, Tokat M. Emin Saraç Anadolu İmam Hatip Lisesi, kcatili@gmail.com.

ORCID ID: orcid.org/0000-0003-0209-7662

SCHOLARY WORKS ON IBN KEMAL

Abstract

There have been numerous scientific works on Ahmad b. Sulayman b. Kemal Pasha who was an Islamic scholar among the Ottomans. This article includes a list of works written about Ibn Kemal by scanning articles, internet sites, library dates, National thesis Center, Islamic Research Center, digital libraries and books. Ibn Kemal was born in 1469 CE (837 AH) in Tokat. While serving for the army he passed into the 'ilmiye class'. He had been serving as a Mudarris, a Qadi, a Qadi-ul asker¹ and a Shaykh-ul Islam. He died in 1533 CE (940 AH). Ibn Kemal has been referred to works between 179-360 in many fields such as history, language, Fiqh, Tafsir, Hadith, Kalam, Akhlaq, philosophy and medicine. One part of these works were verified and printed. The numbers given in different works show that there is not enough work done yet to determine their works. For this, the identification of Ibn Kemal's work is a necessary work to show which works are referred to him although they are not his. That for the 'Shaykh ul-islam Research Center' which is established within the Tokat Governorship can be activated. The works that are identified as Ibn Kemal's can be brought together in the library which will be built in this center. Printed and handwritten manuscripts can be made available to researchers easily by using today's facilities. This and similar studies are of scientific importance as well as a duty of loyalty.

Keywords: Ibn Kemal, Qadi, Shaykhul Islam, Tokat, Akhlaq.

GİRİŞ

Ahmed b. Süleyman İbn Kemal Paşa şöhretli bir konuma sahiptir. Yazma eserleri tahkik edilmekte, külliyatını ortaya çıkaracak çalışmalar yapılmaktadır. Yine bazı eserleri üzerine Yüksek lisans veya doktora tezi seviyesinde çalışmalar dikkat çekmektedir.²

Bu yazı Osmanlı âlimlerinden Tokatlı Şemsüddin Ahmed b. Süleyman İbn Kemal Paşa hakkında yapılan bilimsel çalışmaları konu almaktadır. Amaç İbn Kemal hakkındaki çalışmaları derlemek ve yapılabilecek yeni çalışmalara yardımcı olmaktır. Makale, internet akademik arama motorları, Milli Kütüphane

---

¹ Jurist mainly concerned with military cases

² Salih Abdurrezzak Ahmed, *Şeyhülislam İbn Kemal*, (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1989), 24.

kayıtları, Ulusal Tez Merkezi, İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) arama motorları, dijital kütüphaneler ile İbn Kemal Paşazade ile ilgili eserlerin kaynakları taranarak oluşturulmuştur.

Literatür oluştururken isnad atıf sistemi kullanılmıştır. Eserlere ulaşma kolaylığı olması bakımından alfabetik düzenlemeye gidilmiştir.

1. İBN KEMAL'İN HAYATI VE ESERLERİ

Adı Ahmed b. Süleyman b. Kemal'dir.³ Babası Süleyman Çelebi ve dedesi Kemal Paşa asker kökenli kişilerdir. Kemal Paşazade ve İbn Kemal lakaplarıyla meşhurdur. Şemseddin, Şeyhülislam, Müftiyüs-sakaleyn vb. unvanlarla da anılmaktadır.⁴ İbn Kemal diye tanınması ve kullanım kolaylığı sebebiyle bu ismi kullanacağız.

İbn Kemal h. 873 (1469)'te⁵ Tokat'ta doğmuştur.⁶ Osmanlı ordusunda asker olarak görev yaparken sonra ilmiye sınıfına geçmiş ve hemşerisi Molla Lutfi'ye talebe olmuştur.⁷ Kestelî Muslihuddin Mustafa, Hatibzâde Muhyiddin Efendi, Muarrifzâde Sinâneddin Yûsuf, Müeyyedzâde Abdurrahman Efendi'den ders almıştır.⁸ Müeyyedzâde Abdurrahman Efendinin desteğiyle müderris olarak atanmış, çeşitli medreselerde hocalık yapmıştır.⁹ 921'de (1515) Edirne kadılığına, 14 Şâban 922'de (12 Eylül 1516) Anadolu kazaskerliğine getirilmiştir.¹⁰ Zenbilli Ali Efendi'nin yerine Şâban 932'de (Mayıs 1526) şeyhülislâmlığa tayin edilmiştir.¹¹ Bu görevi sırasında 940'ta vefat etmiştir.¹²

³ M. A. Yekta Saraç, *Şeyhülislam Kemal Paşazade Hayatı Şahsiyeti, Eserleri ve Bazı Şiirleri*, (İstanbul: Risale Yayınları, 1995), 126; Seyit Bahçivan'ın yayınladığı vasiyetname nüshasında adı Kemalpaşazade Fazıl Ahmed Efendi şeklinde geçmektedir. Bk. Seyit Bahçivan, "Şeyhülislâm İbn Kemalpaşa'nın Vasiyetnâmesi", *Marife*, 1/2 (ts): 214; Katip Çelebi, *Sullemu'l- vusûl ilâ tabâkati'l-fuhûl*, (İstanbul: Tahkikli İRCİCA baskısı, 2010), 1: 149.

⁴ Emrah Bilgin, *Devhatu'l-meşayih ve Zeyilleri, İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks*, (Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, 2015), 186; Bursalı Mehmet Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, (İstanbul: Meral yayınevi, ts), 353.

⁵ Kâtip Çelebi, *Sullemu'l- vusûl ilâ tabâkati'l-fuhûl*, (İstanbul: İRCİCA, 2010), 149.

⁶ Kâtip Çelebi, *Sullemu'l- vusûl ilâ tabâkati'l-fuhûl*, 149, Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, 353.

⁷ Kâtip Çelebi, *Sullemu'l- vusûl ilâ tabâkati'l-fuhûl*, 149.

⁸ Şerafettin Turan, "Şeyhülislam Kemal Paşazade", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2002), 25: 238.

⁹ Bilgin, *Devhatu'l-meşayih ve Zeyilleri, İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks*, 186.

¹⁰ Turan, "Şeyhülislam Kemal Paşazade", 25: 238.

¹¹ Bilgin, *Devhatu'l-meşayih ve Zeyilleri, İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks*, 186. Kâtip Çelebi, *Sullemu'l- vusûl ilâ tabâkati'l-fuhûl*, 150. Hayruddin Zirikli, *Kitabu'l-âlâm*, (Beyrut: Daru'l-İlm li'l-melayin, 2002), 1: 133, Ömer Rıza Kahhale, *Mu'cemu'l-müellifin*, (Beyrut: Mueessesetu'l-risale, 1993), 1: 148.

¹² Emrah, *Devhatu'l-meşayih ve Zeyilleri, İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks*, 186.

İbn Kemal tarih, dil, fıkıh, tefsir, hadis, kelim, ahlak, felsefe ve tıp gibi birçok alanda eser yazmıştır. Kendisine Muhammed Cemîl el-Azm 214, Brockelmann 179, Nihal Atsız 209, Şamil Öçal 226 eser nispet etmiştir.¹³ Yekta Saraç, otuz üç Türkçe, altı Farsça, yüz seksen iki Arapça olmak üzere 219 eser tespit etmiştir.¹⁴ Seyit Bahçivan eser sayısının üç yüz altmıştan fazla olduğunu ifade edildiğini belirtmiştir.¹⁵ Yazma halindeki bu eserlerin bir bölümü tahkik edilerek basılmıştır. Kitab Mecmu'ü Resail-li'l-allameti İbn Kemal Başa ismini taşımaktadır. Sekiz cilt halindedir. Açıklama olarak başlığın altında "Farklı ilimlere ait 100'den fazla risaleyi ihtiva etmektedir." Cümlesi yer almaktadır. Tahkik edenler, ta'lik edenler ve hadisleri tahrîc edenler olarak şu isimler bulunmaktadır: Hamza el-Bekriyyi, Mahir Edib Cevvaş, Huseyn el-Esved, Abdurrahman Hırş, Muhammed Benna Hicazi, Abdulcevad Hammam, Ahmed Fuad el-Humeyye ve Muhammed Hallufi'l-Abdullah.¹⁶ İbn Kemalpaşa'nın eserleri ve muhtevaları hakkında yaklaşık bir fikir vermesi için, bu eserin sıralamasını da dikkate alarak risalelerinin isim ve sayfa numaralarını yayınlıyoruz:

2. İBN KEMALPAŞA'NIN BAZI ESERLERİ

1. Risâletün fî tahkîki i'câzi'l-Kur'ân (s. 1-26)
2. Tefsîru sûreti'l-mülk (s. 27-80)
3. Tefsîru sûreti'n-Nebe' (s. 81-108)
4. Tefsîru sûreti'n-Nâziât (s. 109-136)
5. Tefsîru sûreti't-Târik (s. 137-150)
6. Şerhu'l-aşri fî meaşeri'l-haşr (s. 151- 219)
7. Makâletün fî'l-muğayyibâti'l-hams (s. 205-230)
8. Tahkîku'l-kavli bienne'ş-şühedâe ehyâun fî'd-Dünyâ (s. 231-239)
9. Risâletün fî tahkîki'l-gayb (s. 240-280)
10. Talîmu'l-emri fî tahrîmi'l-hamr (s. 281- 322)

¹³ İlyas Çelebi, "Kemalpaşazâde", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2002), 25: 245.

¹⁴ Saraç, *Şeyhülislam Kemal Paşazade: Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri ve Bazı Şiirleri*, 53.

¹⁵ Bahçivan, *Şeyhülislam İbn Kemalpaşa'nın Vasiyetnâmesi*, 210..

¹⁶ İbn Kemalpaşa, *Mecmu'ü Resail-li'l-allameti İbn Kemal Başa*, Hamza el-Bekriyyi v. dğr. (İstanbul: Daru'l-Lübab, 2018).

11. Muhtâsarü talîmu'l-emri fî tahrîmi'l-hamri (s. 323-)¹⁷
12. Mustalahâtu ehli'l-hadis (s. 7-26)
- el-Erbainiyyâtü fî'l-hadîsi'n-Nebeviyyi'ş-Şerif (s. 27-44) numara verilmemiş.
13. el-Erbaûne hadisen-el-ûla (s. 45-86)
14. el-Erbaûne hadisen-es-sâniyetu (s. 87-140)
15. el-Erbaûne hadisen-es-salisetu (s. 141-168)
16. el-Erbaûne hadisen-er-Râbiatu (s. 169-204)
17. Hâşiyetun alâ evveli sahîhi'l-Buhârî (s. 205- 246)
18. Şerhu duâi'l-kunût (s. 247-254)
19. Risâletün fî beyâni kavlihi aleyi's-selam kanellahu ve lem yekün şeyun maahu (s. 255- 262)
20. Risâletün fî şerhi kavlihi aleyhi's-selam seuhbirukum bi evveli kavlin (s. 263)¹⁸
21. Risâletün fî menşei'l-ihtilâfi beyne'l-eimmeti (s. 7-16)
22. Risâletün fî miktâri farzi meshi'r-re'si (s. 17-30)
23. Risâletün fî cevâzi'l-cumuati fî mevdiayni (s. 31-38)
24. el-İhtilâfu li'l-hutbeti ve's-salâti fî'l-cumuati (s. 39-50)
25. Risâletün fî cevazi'l-isti'câri alâ ta'limi'l-Kur'âni (s. 51-58)
26. Risâletün fî'z-zekâti (s. 59-68)
27. Risâletün fî tabakâti's-sukr (s.69- 74)
28. Risâletün fî beyâni haddi'l-hamr (s. 75- 86)
29. Risâletün fî beyâni tabîati'l-afyûn (s. 87-96)
30. Risâletün fî beyâni hakikati'r-ribâ (s. 97-110)
31. Duhûli veledi'l-binti fî'l-mevkûfi ale'l-evlâdi (s. 111-126)
32. Risâletün fî tahkîki'l-hıdâb (s. 127- 146)
33. Hâşiyetun alâ kitabi edebi'l- kâdi mine'l-Hidâyeti (s. 147- 170)
34. Risâletün fî't-teâziri (s.171-176)

¹⁷ İbn Kemalpaşa, *Mecmu'u Resail-li'l-allameti İbn Kemal Başa*, 1. Cilt.

¹⁸ İbn Kemalpaşa, *Mecmu'u Resail-li'l-allameti İbn Kemal Başa*, 2. Cilt.

35. Keşfu'd-desâis fî'l-Kenâis (s.177-192)
36. Risâletün fî beyâni'r-raks ve'd-deverân (s. 193- 202)
37. el-Ferâidu ve'l-fevâidu (s. 203- 360)
38. Risâletün fî tahkîki's-sabri (s. 361- 370)
39. Medhu's-sa'yi ve zemmu'l-batâleti (s. 371-)¹⁹
40. Risâletün fî tahkîki't-tâlib (s. 31-52)
41. Risâletün fî aksâmi'l-istiâreti (s. 53-66)
42. Risâletün fî envâi'l-mecâzi (s. 67-86)
43. Risâletün fî't-tazmîn (s. 87- 110)
44. Risâletün fî'l-lafzi'l-müsta'meli bi tarîki'l-mecâzi (111- 122)
45. Risâletün fî beyâni üslûbi'l-hakîmi (s. 123- 140)
46. Risâletün fî tahkîki'l-müşâkeleti (s. 141- 154)
47. Risâletün fî beyâni telvîni'l-hitâbi(s. 155- 190)
48. Risâletün fî tahkîki't-tevessuâti (91- 204)
49. Risâletün fî tahkîki mana'n-nazmi ve's-siyâğati (s. 205- 218)
50. Risâletün fî tahkîki'l- havâssi ve'l-mezâyâ (s. 219- 232)
51. Risâletün fî ilmi'l-beyâni (s. 233- 290)
52. Risâletün fî'l-incâzi ve'l-itnâbi (s. 291- 298)
53. Risâletün fî tevcihi't-teşbihi fî kemâ sallayte alâ ibrahîme (s. 299- 304)
54. Ta'likâtun alâ miftâhi'l-ulûmi (s. 305- 440)
55. Risâletün fî müşâreketi sâhibi'l-meâni'l-lüğaviyyi (s. 441-458)
56. Şerhu hutbeti şerhi'l-kâfiyeti lil-Mollâ Câmî (s. 459-474)
57. Şerhu tearîfi'l-kelime (s. 475-)²⁰
58. Risâletün fî'l-cemi' (s. 489-502)
59. Risâletün fî nisbeti'l-cemi' (s. 503-512)
60. Risâletün fî hitâbi'l-vâhidi ve'l-müsennâ (s. 513-524)

---

¹⁹ İbn Kemalpaşa, *Mecmu'u Resail-li'l-allameti İbn Kemal Başa*, 3. Cilt.

²⁰ İbn Kemalpaşa, *Mecmu'u Resail-li'l-allameti İbn Kemal Başa*, 4. Cilt.

61. Risâletün fî tahkîki'l-izâfeti (s. 525-536)
62. Risâletün fî tahkîki vad'i kâde (s. 537-558)
63. Risâletün fî def'i mâ yeteallaku bi'z-zemâir (s. 559-586)
64. Risâletün fî "min" et-teb'îdiyyeti (s. 587- 602)
65. Risâletün fî tahkîki's-sînât (s. 603-610)
66. Risâletün fî beyâni "eksera min en" (s. 611- 618)
67. Risâletün fî beyâni's-serâbi ve'l-âl (s. 619- 624)
68. et-tenbîhu alâ galâti'l-câhili ve'n-nebîh (s. 625- 668)
69. Risâletün fî beyâni meziyyeti lisâni'l-fârisiyyeti (s. 669- 686)
70. Tealîkatün alâ mersiyeti âdeme ibnehu hâbil (s. 687- 696)
71. İzhârul-ezhâr alâ eşcârul-eşcâr (s. 697-)²¹
72. Münirratün fî'l-mevâizi ve'l-akâid (s. 7-164)
73. Risâletün fî takrîri enne'l-Kur'ân e'l-azîme kelâmu'llahi'l-kadîm (s. 165- 182)
74. Risâletün fî beyâni mes'eleti halki'l-Kur'ân (s. 183- 202)
75. Risâletün fî tahkîki meseleti'l-cebri ve'l-kaderi (s. 203- 276)
76. Risâletün fî beyâni'l-eceli (s. 277- 286)
77. Risâletün fî tâhkîki'l- mûcizeti (s. 287- 320)
78. Risâletün fî efdâliyyeti Muhammedin (s. 321- 344)
79. Risâletün fî hakki ebeviyyi'n-nebiyyi (s. 345- 362)
80. Tafsilu mâ kile fî emri't-tafdîli (s. 363- 378)
81. Risâletün fî beyâni ademi nisbeti's-şerri ilallahî Teâlâ (s. 379- 394)
82. Risâletün fî beyâni vezni'l-a'mâli (s. 395- 428)
83. Tashîhu lafzi'z- zindiki ve tadvîhi mânâhu'd-dakiki (s. 429- 450)
84. Risâletün fî hâli şâh İsmâil ve etbâihî (s. 451- 462)
85. Sûretu fetvâ fî's-Şeyhi İbn Arabî (s. 463- 470)
86. Risâletün fî beyâni enne esmâellahi Teâlâ tevkîfiyyetün (s. 471-)²²

²¹ İbn Kemalpaşa, *Mecmu'u Resail-li'l-allameti İbn Kemal Başa*, 5.cilt.

²² İbn Kemalpaşa, *Mecmu'u Resail-li'l-allameti İbn Kemal Başa*, 6. Cilt.

87. Risâletün fî ziyâdeti'l-vücûdi (s. 7- 50)
88. Risâletün fî tahkîki'l-vucûdi'z-zihniyyi (s. 51- 186)
89. Risâletün fî tahkîki vücûbi'l-vâcibi (s. 187- 254)
90. Risâletün fî sübûti'l-mâhiyyeti (s. 255-264)
91. Risâletün fî tahkîki makâli'l-kâilîne bi'l-hâli (s. 265- 282)
92. Risâletün fî beyâni meâne'l-ca'li ve tahkîki enne'l-mâhiyyete mec'ûletün (s. 283- 342)
93. Risâletün fî tâhkîki'l-eyysi ve'l-leysi (s. 343- 356)
94. Risâletün fî tâhkîki "enne'l-mümkinine lâ yekûnu ehadü tarafeyhi evlâ bihi lizatihî" (s. 357- 420)
95. Risâletün fî beyâni kavlihi aleyhi's-selâm el-fakru fahri (s. 421-458)
96. Risâletün fî tahkîki lüzûmi'l-imkâni li'l-mümkini (s. 459-)²³
97. Risâletün fî "ennehu hel yesteniddu'l-kadîmü'l-mümkinü ilâ'l-müessiri (s. 7- 32)
98. Risâletün fî tahkîki "ennellaha teâlâ kâdirun muhtârûn" (s. 33- 46)
99. Risâletün fî tahkîki mürâdi'l- kâilîne "bienne'l-vâcibe teâlâ mûcibün bi'z-zâtî" (s. 47- 84)
100. Risâletün fî tahkîki tekâddümi'l-illeti't-tâmmeti ale'l- mezlûli (s. 85- 154)
101. Risâletün fî tahkîki haşri'l-ecsâdi (s. 155- 190)
102. İşârâtün latifetün fî ilmi'l- kelâmi (s. 191- 208)
103. Risâletün fî tahkîki nevâyi'l-husûli (s. 209- 218)
104. Risâletün fî tahkîki hakîkati'l-cismi (s. 219- 240)
105. Risâletü'r-rûhi, ev Risâletün fî beyâni'l-heykeli'l-mahsûsi (s. 241- 260)
106. Risâletün fî beyâni hakîkati'n-nefsi ve'r-rûhi (s. 261- 272)
107. Risâletün fî beyâni'l-akli'l-insâniyyi (s. 273- 310)
108. Risâletün fî hakîkati'z-zemâni (s. 311- 318)
109. Şerhu tecvîdi't-tecrîdi (s. 319- 352)

---

²³ İbn Kemalpaşa, *Mecmu'u Resail-li'l-allameti İbn Kemal Başa*, 7. Cilt.

110. Hâşiyetün alâ evâilî'l-umuri'l-âmmeti min şerhi'l-mevâkif (s. 353-386)
111. Hâşiyetün alâl evâilî'l- ilâhiyyâti min şerhi'l-Mevâkif (s. 387-406)
112. Şerhu tahsînî tezhîbî'l- kelâmî (s. 407- 446)
113. Risâletün fî âdâbî'l- bahsi (s. 447- 458)
114. Risâletün uhra fî âdâbî'l- bahsi (s. 459)²⁴

3. İBN KEMALPAŞA HAKKINDA YAPILAN TEZLER

3.1. Doktora

Alak, Musa. *Kemalpaşazade'nin Şerhu Tağyîri'l-Miftâh Adlı Eserinin Tahkik ve Tahlili*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 2009.

Bahçivan, Seyit. *İbn Kemâl Bâşâ ve Ârâuhu'l-kelâmiyye*. (Dirâse nakdiyye), Doktora Tezi. Medine Ümmü'l-Kurâ Üniversitesi, 1994.

Dalkıran, Sayın. *İbn-i Kemal'in Düşünce Tarihimizdeki Yeri*. Doktora Tezi. Şanlıurfa Harran Üniversitesi, 1995.

Demirel, Mustafa. *Kemal Paşazade'nin Yusuf-u Zeliha'sı ve Dil Hususiyetleri*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul 1980.

Herîdî, Muhammed Ali. *el-Mesâilu'l-Belâğîyye fi'r-rub'i's-sânî min Tefsir İbn Kemâlbâşâ*. (min evveli sûreti'l-Arâf ilâ ahiri sûreti'l-Kehf). (Tahkik ve dirâse), Doktora Tezi. Kahire Ezher Üniversitesi, 1986.

İnanır, Ahmet. *İbn Kemal'in Fetvaları Işığında Osmanlı'da İslam Hukuku*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul 2008.

Kılıç, Mustafa. *İbn-i Kemal Hayatı Tefsire Dair Eserleri ve Tefsirindeki Metodu*. Doktora Tezi, Erzurum Atatürk Üniversitesi, 1981.

Kındîl, Lutfî- es-Seyyid Sâlih. *el-Bahsu'l-Belâğî fi Tefsîri İbn Kemâl Bâşâ er-rub'il-evvel*. (Tahkîk ve dirâse), Doktora Tezi. Kahire Ezher Üniversitesi, 1987.

Öçal, Şamil. *Kemal Paşazade'nin Felsefi ve Kelami Görüşleri*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul 2008.

Öge, Ali. *Şeyhü'l-islam İbn Kemal'in Sünnilik anlayışı*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya 2010.

²⁴ İbn Kemalpaşa, *Mecmu'u Resail-li'l-allameti İbn Kemal Başa*, 8. Cilt.

3.2. Yüksek Lisans

Abdülhâfız, Muhammed Abdilhâfız Hâmid. *el-Mesâilu'l-Belâğıyye fi'r-rub'i's-sâlis min Tefsi İbn Kemâlbâşâ min sûreti Meryem ilâ hiri üreti'n-Nûr*, (Tahkik ve dirâse). Yüksek Lisans Tezi, Kahire Ezher Üniversitesi, 1985.

Abdullah Hasan-Yusuf Mesâd. *Şerhu Tagyîrü't-Tenkîh fi'l-Usûl li'l-İmam Şeyhülislam Ahmed b. Süleyman b. Kemal Başa min evveli'r-rukni's-sânî fi's-Sunneti ilâ evveli bâbi'l-muâradati ve't-tercîh*. (Tahkik ve dirâse), Yüksek Lisans Tezi, Amman Ulûmu'l-İslam el-Âlemiyye Üniversitesi, 2010.

Akdemir, Furat. *İbn-i Kemal'in Hayatı Eserleri ve Yaratma Anlayışı*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara 2000.

Akman, Sibel. *İbni Kemal'in 'Dakayıku'l-Hakayık'ı*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacettepe Üniversitesi, 2002.

Ali, Ahmed. *Uslûbu'l-Hakîm fi'l-Kur'ânî'l-Kerîm*. Yüksek Lisans Tezi, Cezayir Câmiatu'l-Kâsidî, 2014.

Arikât, Su'âd İbrahim Muhammed. *Tefsir İbn Kemâlbâşâ, min hılâl süveri'l- Kehf ve Meryem ve Tâhâ*. (Tahkik ve dirâse), Yüksek Lisans Tezi, Ürdün Üniversitesi, Amman 1997.

Baydemir, Celal. *İbn-i Kemal'in Hayatı, Eserleri ve Kader Anlayışı*. Yüksek Lisans Tezi, Elazığ Fırat Üniversitesi, 2004.

Bulgurcu, Kahraman. *Kemalpaşazâde'nin hadis ilmindeki yeri (Kırk Hadisler örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi, 2004.

Demirci, Musa. *Semâ Risaleleri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 1996.

Ege, Ramazan. *Telvinü'l-Hitab İbn Kemal*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi, 1995.

er-Rebâbî'a, Nuh Mustafa Muhammed. *Tefsir İbn Kemâlbâşâ li sûretey el-Fâtîha ve'l-Bakara*. (Tahkik ve dirâse), Yüksek Lisans Tezi, Ürdün Üniversitesi, Amman 1992.

Ersoy, Ruhi. *Kemalpaşazade Divanı'nda Dini Tasavvufi Unsurlar*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 1999.

Feccunnûr, Salâhuddîn-Abdullatif Sukker. *Kitâbu'l-Felâh Şerhu Merâhi'l-Eroâh li İbn Kemâl Bâşâ*. (Tahkik ve dirâse), Yüksek Lisans Tezi, Kahire Ezher Üniversitesi, 1999.

Galip, Abdullah- Osman Ahmed. *Tefsir İbn Kemâlbâşâ min hilâl sûret Lokman es-Secde el-Ahzâb Sebe' Fâtır Yasîn es-Sâffât*. (Tahkik ve dirâse). Yüksek Lisans Tezi, Ürdün Üniversitesi, Amman 1996.

Gümüş, Ercan. *16. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Meydana Gelen Muhalif Nitelikli Hareketlerin Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserlerine Yansıması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Gazi Üniversitesi, 2008.

Gür, Eyüp. *İbn-i Kemal'in Hayatı Kader ve Kaza Anlayışı ve 'Risale fi'l-cebr ve'l-kader' Adlı Eserin Tahlili*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul 2002.

Huseyn, Havle-Ahmed Ebu Minşâr. *Sûretey el-'Arâf ve'l-Enfâl min Tefsir İbn Kemâlbâşâ*. (Tahkik ve dirâse), Yüksek Lisans Tezi, Ürdün Üniversitesi, Amman 1995.

İtr, Didem Çelik. *İbni Kemal'in Dakayıku'l-Hakayık (inceleme-metin-dizin) (1a-79a)*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacettepe Üniversitesi, 2002.

İsmail Emel-Salih Yusuf. *Sûretey Âl-i İmrân ve'n-Nisâ min Tefsir İbn Kemâlbâşâ*. (Tahkik ve dirâse). Yüksek Lisans Tezi, Amman Ürdün Üniversitesi, 1996.

Karaca, Abdullah. *Kemalpaşazade'nin Dekayık'ul-Hakayık'ı*. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale 2002.

Kaya, İbrahim. *İbni Kemal, Nesaiyh (İnceleme-metin)*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş 1996.

Kındıl, Lutfî-es-Seyyid Sâlih. *Risâle fi Uslûbi'l-Hakîm İbn Kemâl Bâşâ, Resâiluhu'l-Belâğıyye*. (Tahkîk ve dirâse). Yüksek Lisans Tezi, Câmiatü'l-Ezher, Kahire 1983.

Kökoğlu, Ali. *Kemal Paşazâde'nin Selimnâmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kayseri Erciyes Üniversitesi, 1994.

Kurdi, Muhammed. *Şeyhulislam İbn Kemal Paşa'nın Tefsiri (Meryem ve Taha Sûrelerinin) İnceleme Ve Tahkiki*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul 2017.

Mahfuz Ata, Mehmet. *İbn Kemal ve Risale fi İ'cazi'l-Kur'an Adlı Eserinin Tahkiki*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 1992.

Meysâ, Bedruddin-Muhammed Bedr. *Tefsir İbn Kemâlbâşâ, min hilâl süver el-Enbiyâ ve'l-Hacc ve'l-Mu'minûn ve'n-Nûr*. (Tahkik ve dirâse). Yüksek Lisans Tezi, Ürdün Üniversitesi, Amman 1996.

Muhammed Abdülhalîm Mahmud Katişât. *Tefsir İbn Kemâlbâşâ min hilâl süveri'l-Furkân eş-Şu'arâ en-Neml el-Kasas el-Ankebût er-Rûm*. (Tahkik ve dirâse), Yüksek Lisans Tezi, Ürdün Üniversitesi, Amman 1997.

Muhammed Seyyid Sultan Abdurrahim. *el-Mesâilu'l-Belâğıyye fî Tefsir İbn Kemâlbâşâ min evveli sûrati'l-Furkan ilâ âhiri Sûrati's-Saffât*. (Tahkik ve dirâse), Yüksek Lisans Tezi, Kahire Ezher Üniversitesi, 1989.

Muhammed, İbrahim. *İstiare Risaleleri ve Kemal Paşazade'nin Risale-i İstiarıyyesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara 2002.

Ökten, Ertuğrul. *İbn Kemal'in Fetvaları Işığında Osmanlı Toplumunu ve Devleti*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, 1996.

Özer, Salim. *İbn Kemal'in İslam Hukuku Alanındaki Araçça Yazma Risaleleri*. (Tahkik ve tahlil), Yüksek Lisans Tezi, Kahire Erciyes Üniversitesi, 1991.

Özmen, Muhammed. *Kızıl Molla Abdurrahman b. Ali el-Amasî'nin İbn Kemal'in Hidâye Şerhi Üzerine (Mesh 'ale'l-huffeyn Meselesi Bağlamında) İtirazları*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul 2015.

Satun, Abdullah. *Kemal Paşazâde, Tevârih-i Âl-i Osman, III. Defter (değerlendirme-metin)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 2009.

Tahsin Ahmed- Muhammed Ahmed. *Tefsir İbn Kemâlbâşâ, min hilâl sûreley et-Tevebe ve Yûnus*. (Tahkik ve dirâse), Yüksek Lisans Tezi, Ürdün Üniversitesi, Amman 1994.

Tahtacı, Hakan. *Kemalpaşazâde'nin Risâle-i Münîra İsimli Eserindeki Hadislerin Tahric ve Değerlendirmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta 2017.

Taşdelen, Hasan. *Kemal Paşazâde Hayatı Eserleri ve Belâgatla İlgili Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa 1995.

Tâye, Tağrîd Abdülfettah Muhammed. *Tefsir İbn Kemâlbâşâ min hilâl süveri İbrahîm el-Hıcr en-Nahl el-İsrâ*. (Tahkik ve dirâse), Yüksek Lisans Tezi, Ürdün Üniversitesi, Amman 1996.

Topal, Mesut. *Dekâyıku'l-Hakâyık: İnceleme-metin*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş 2013.

Türkyılmaz, Yunus. *Kemalpaşazâde'nin Nesâyih Adlı Eserinin Transkribi Ve Felsefî Tahlili*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa 2009.

Ustakurt, Murat. *İbn Kemal Paşa'nın Tefsirü'l-Fatiha Adlı Eseri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 2009.

Yıldız, Rüveyda. *Osmanlı Şeyhülislamı Kemal Paşazade'nin "îzâhu'l-İslâh" Adlı Eseri Çerçevesinde Fıkıhtaki Yeri ve Önemi*", Doktora Tezi, İstanbul Marmara Üniversi, İstanbul.

Yunus, Abdilhayy Mâ. *Tefsîru İbn Kemâl bâşâ Tefsîru sûreteyi'l-Fâtiha ve'l-Bakara*. (Tahkik ve dirâse), Yüksek Lisans Tezi, Medine İslam Üniversitesi, 1992.

4. İBN KEMALPAŞA HAKKINDA YAZILAN KİTAPLAR

Arslan, Ahmet. *Kemal Paşazade Tehâfüt Haşiyesi'nin Tahlili*. İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1987.

Aydın, Ömer. *Türk Kelam Bilginleri*. İstanbul: 2004

Babinger, Franz. *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*. trc. Coşkun Üçok. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1982.

Bâğcivân, Saîd Hüseyin. *Şeyhu'l-İslâm İbn Kemâl Paşa*. Beyrut: Dâru'l-kütübî'l-İlmiyye, 1426.

Bahçivan, Seyit. *Şeyhülislam İbn Kemâl Bâşâ ve ârâuhu'l-i'tikâdiyye*. Beyrut: Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, 2005.²⁵ â

Bayraktutar, Muammer. *Şeyhü'l-İslam İbn Kemal'in Hadis Yorumları*. Ankara: İlahiyat, 2016.

Dalkıran, Sayın. *İbn-i Kemal ve Düşünce Tarihimiz*. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı, 1997.

Demirel, Mustafa. *İbn-i Kemal: Divan: Tenkitli Metin*. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1996.

Ebu Gûş, Muhammed Ekrem. *Şerhu Risâleti'l-İmam El Adud (İbn Kemal)*. Amman: Darü'n-nuri'l-mübin, 2011.

---

²⁵ Bâğcivân Saîd Hüseyin ile Bahçivan Seyit aynı kişidir.

el-Âyed, Suleymân b. İbrahim. *Risâletân fi'l-mearrab li İbni Kemal Bâşâ ve'l-münşî*, takdim ve takyid. Beyrut: Dâru'l-cîyl, 1991.

el-Mutî, Muhammed Buhayt. *Risâle Fi kutub elletî yeûlu aleyhâ ve beyâni tabakâti ulemâi'l-mezhebi'l-Hanefiyyi ve'r-raddi alâ Kemâl Bâşâ*. Thk. Hasan Samihy es-Suweydân Dâru'l-Kâdirî, 2008.

el-Ûfî, İsmâ'il Hakkî Muhammed. *Şerhu Târîhi İbn Kemâl*, yer nosu: Yz. A 7487/7, tarih: 1868, [31b-34b] y.; 172x122 mm.

Fevde, Saîd Abdullatif. *Mesâilu'l-ihtilâf beyne'l-eşâirati ve'l-Mâturûdiyyeti*. Daru'l-feth li'd-dirâsât ve'n-neşr, Amman, 2009.

İbn Kemal, *el-Erbainiyyat fil Hadisin Nebevi*. Tahkik ve ta'lik. Habbuş, Mahir Edib. İstanbul: Darü'l-lübab, 2016.

İbn Kemal. *Hamsu resâil fi'l-fırak ve'l-mezâhib li'bn Kemâl Bâşâ*. thk. Seyit Bahçivan, Kahire: Dâru's-selâm, 2005.

İbn Kemal. Din-i İslâm Hediyesi. Trc. Manastırlı el-Hac Hafız Davut Paşa. İzmir: Köylü Matbaası, 1910.

İbn Kemal. *el-îzâh Şerhü'l- Islâh*. Thk. Abdullah Davud Halef Muhammedi, Mahmud Şemseddin Emir Huzai. Beyrut: Darü'l-kütübi'l-ilmiiyye, 2007.

İbn Kemal. *Esrârü'n-nahv*. Thk. Ahmed Hasan Hamid, Beyrut: Darü'l-fıkr, 2002.

İbn Kemal. *et-Târifat ve'l-ıstılâhât*. Thk. Halid Fahmî. Kahire: Müessesetü'l-alya, 2009.

İbn Kemal. *et-Tavdih fi Şerhi't-Tashîh li İbn Kemâl Bâşâ alâ Metni's-Sirâciyye*. Thk. Abdulhamid Hâşim İsvî, Amman: Darü'n-nûri'l-mübin, 2014.

İbn Kemal. *Hamsu resâil fi'l-fırak ve'l-mezâhib*. Thk. Seyit Bahçivan, Kahire: Dâru's-selâm, ts.

İbn Kemal. *Risâle fi tahqîq ma'nen nazm ve's-sıyâğa*. Thk. Hamid Kubeynî. Medine: Medine İslam Üniversitesi, 1406.

İbn Kemal. *Risale şerhi'l-aşeri fi ma'şeri'l- haşeri*. Thk. Gazi Yusuf el-Yusuf. Dubâi: Câizetu Dubai ed-Duveliyye li'l-Kur'an'il-Kerim, 2011.

İbn Kemal. *Şerhu hamriyyeti İbni'l-Fârid*. thk. İdris Makbûl, İrbid: Alemü'l-kütübi'l-hadis, 2011.

İbn Kemal. *Tefsiru sureti'l-Mülk*. Tahkik ve tekmile Hasan Ziyauddin Itr. Beyrut: Daru'l-beşâiru'l-İslâmiyye, 1986.

İbn Kemalpaşa, *Mecmu'u Resail-li'l-allameti İbn Kemal Başa*, Hamza el-Bekriyyi ve dğr., İstanbul: Daru'l-Lübab, 2018.

İbn-i Kemal Paşa. *Gençlik Çağına Dönüş*. Trc. Ömer Kuruçaylı. İstanbul: Pamuk Yayıncılık, 2004.

İbn-i Kemal. *Tevârih-i Âl-i Osman. I. Defter*. Haz. Şerafettin Turan, Ankara: Türk Tarih Kurumu 45, 1991, 235 s.

İbn-i Kemal. *Tevârih-i Âl-i Osman. II. defter/Kemal Paşa-oğlu Şemsüddin Ahmed İbn-i Kemal*. haz. Şerafettin Turan, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1991.

İbn-i Kemal. *Tevârih-i Âl-i Osman. VII. Defter: (Tenkidli transkripsiyon)*. Haz. Şerafettin Turan, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1991.

İbn-i Kemal. *Tevârih-i Âl-i Osman. VIII. defter: (transkripsiyon) İbn-i Kemal*. Haz. Ahmet Uğur, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1997, 296 s.

İbn-i Kemal. *Tevârih-i Âl-i Osman: X. Defter/ Kemal Paşa-Zâde*. haz. Şefaettin Severcan. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1996.

İnanır, Ahmet. *İbn Kemal'in Fetvaları Işığında Osmanlı'da İslam Hukuku*. Ankara: Gece Kitaplığı, 2015.

Kavcar, Cahit. *Kemal Paşazâde'nin Şairliği ve Yusuf-u Züleyha'sı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1969.

Kaya, İbrahim. *Pendname: İnceleme-Tenkitli Metin Sadeleştirme Paşazade*. Malatya: Öz Serhat Matbaacılık, 2013.

Kaya, Mahmut. *İbn-i Kemâl'in Düşünce Tarihimizdeki Yeri ve Varlık Anlayışı*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1989.

Kemal Paşazade. *el-Felâh Şerhu'l-Merâh*. Thk. Muhammed Seyyid Osman. Bayrut: Dârul-kutubu'l-İlmîyah, 2014.

Kemal Paşazade. *Furûku'l-usûl*. Tahkik ve ta'lik, Muhammed b. Abdulaziz el-Mubarak. Beyrut: Daru İbn Hazm, 2009.²⁶

Kemal Paşazade. *Selâse Rasâil Fi'l-luğa*. Tahkik ve neşir Muhammed Huseyn Ebu'l-Futûh. Lübnan: Mektebetu Lubnân Nâşirûn, 1993.

Kemal Paşazade. *Tehâfüt Hâşiyesi (Hâşiya ala Tahafut al-falasifa)*. trc., Ahmet Arslan. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1987.

²⁶ Ahmet İnanır eserin orijinal nüshalarından eserin İvaz Efendi'ye ait olduğunu tespit etmiştir.

Kemal Paşazade. *Yusuf -u Züleyha: Seçmeler*. Haz. Mustafa Demirel. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1983.

Kılıç, Mustafa. *Kemal Paşazade (İbn-i Kemal)'in talebeleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1994.

Kındîl, Lütfî es-Seyyid Sâlih. *el-Bahsu'l-belâğî fi tefsiri İbn Kemal Başâ*. Mısır: Matbaatu meclisi dairati maarifi'n-nizamiyye, 1987.

Küyel, Mübahat Türker. *İbn-i Kemal Paşa ve Tehâfüt Haşiyesi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1981.

Köprülü, Mehmed Fuad. "İbn-i Kemal" M. Fuad Köprülü Bibliyografyası. Haz. Sami Nabi Ozerdim, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1951.

Nâsir ibn Sa'd al-Râşid. *Rasâil İbn Kemal Bâşâ el-Lugaviyye*. Thk. Riyâd: al-Nâdî al-Adabî, 1980.

Öçal, Şamil. *Kemal Paşazâde'nin Felsefî ve Kelâmî Görüşleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınlar Dairesi Bşk., 2000.

Öçal, Şamil. "Klasik Çağda Bir Osmanlı Filozofu: Kemal Paşazâde", İslâm Felsefesi. Tarihi, ed. Bayram Ali Çetinkaya, (Ankara: Grafiker Yayınları, 2012), II: 421-444.

Saraç, M. A. Yekta. *Şeyhülislam Kemal Paşazade: Hayatı Şahsiyeti Eserleri ve Bazı Şiirleri*. İstanbul: Risale yayınları, 1995.

Satun, Abdullah. *Kemalpaşazade (İbn Kemal) Tevarih-i Âl-i Osman: III. Defter*. İstanbul: Çamlıca Basım Yayın, 2014.

Sawaie Mohammed. *Risâla fi tahqîq ta'rib al-kalima al-'a'jamiyya by Pasha Ibn Kamal*. Şam: 1991.

Sawaie, Mohammed. *et-Tenbih alâ galatil cahil ve'n-nebih (İbn Kemal)*. thk. Dımaşk: 1994.

Sözen, Kemal. *İbn Kemal'de Metafizik*. Isparta: Fakülte Kitabevi, 2001.

Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1986.

Uğur, Ahmet. *İbn-i Kemal*. İzmir: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1987.

Uğur, Ahmet. *Kemal Paşazade İbn-Kemal*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 1996.

Uysal, Muhittin. *Erba' u erba' inat ve şürühüha. İbn Kemal ve Dört Demet Kırk Hadis Şerhi*. Konya: Aybil Yayınları, 2013.

5. İBN KEMALPAŞA HAKKINDA YAZILAN MAKALELER

Akçay, Mustafa. *Kemâl Paşazâde ve "Fî Hakkı Ebeveyi'n-Nebî" Adlı Risâlesinin Tahlil ve Değerlendirilmesi*. *EKEV Akademi Dergisi Sosyal Bilimler*, (22) 2005: 127-142.

Alper, Ömer Mahir. "İbni Kemal'in Risâle fî Beyâni'l-akl'ı", *İSAM İslam Araştırmaları Dergisi*, (3) 1999: 235-269.

Argunşah, Mustafa. "Türk Edebiyatında Selimnameler", *Turkish Studies Academic Journal*, Volume 4/8, Fall 2009, 31-47.

el-Cuyûsî, Abdullah Muhammed ve Muhammed Abdurrahman Tavâlibe. "Risâle fi'l-Üslûbi'l-Hakîm li-İbn Kemâl Bâşâ", *Câmiatu Âlu'l-Beyt el-Mecelletu'l-Urduniyye fi'd-dirâsâti'l-İslâmiyye*, 5/2 (2009): 124-142.

el-Ğuryânî, Adil. "Risâle fî Beyâni Hakîkatî'r-Ribâ li İbn Kemâl Bâşâ", *Şebketu'l-Alukah*, Aluka net erişim 30.10.2014.²⁷

el-Ğuryânî, Adil. "Risâle fi'z-zekât li İbn Kemâl Bâşâ" *Şebketu'l-Alukah*, Aluka net erişim 04.11.2014.²⁸

el-Ğuryânî, Adil. "Risâle fî Cevâzi'l-cum'ati fî Mevdîayni li İbn Kemâl Bâşâ" *Şebketu'l-Alukah*, Aluka net erişim 09.11.2014.

el-Ğuryânî, Adil. "Risâle fî Cevâzi'l-isti'câr alâ Ta'lîmi'l-Kur'ân li İbn Kemâl Bâşâ" *Şebketu'l-Alukah*, Aluka net erişim 10.11.2014.²⁹

el-Ğuryânî, Adil. "Risâle fî Beyâni Haddi Şâribi'l-Hamri li İbn Kemâl Bâşâ" *Şebketu'l-Alukah*, Aluka net erişim 15.11.2014.³⁰

el-Ğuryânî, Adil. "Risâle fi'l-Hıdâb li İbn Kemâl Bâşâ" *Şebketu'l-Alukah*, Aluka net erişim 08.12.2014.³¹

²⁷ "el-Alukatu'ş-Şer'iyye", erişim: 2 Şubat 2018, Web <http://www.alukah.net/sharia>.

²⁸ "el-Alukatu'ş-Şer'iyye".

²⁹ "el-Alukatu'ş-Şer'iyye".

³⁰ "el-Alukatu'ş-Şer'iyye".

³¹ "el-Alukatu'ş-Şer'iyye".

- Arslan, Ahmet. "Kemal Paşazade'nin Felsefi Görüşleri", *Din Öğretimi Dergisi*, (33) 1992: 81-94.
- Arslan, Ahmet. "Kemal Paşazâde'nin Felsefî Görüşleri", *Din Öğretimi Dergisi*, (34)1992: 90-105.
- Atsız, Nihal. "Kemal Paşaoğlu'nun Eserleri", *Şarkiyat Mecmuası*, İstanbul (6) 1966:71-112.
- Bahçivan, Seyit. "Şeyhulislam İbn Kemalpaşa'nın Vasiyetnâmesi", *Marife Dergisi*. Konya, (2) 2001: 209-214.
- Bayer, İsmail. "İbn-i Kemâl'in "El-Üslûbu'l-Hakîm" Risalesinde İlgili Âyetlere Bakışı ve Es-Sekkâkî Eleştirisi", *İlted*, Erzurum, 1/45 (2016): 215-231.
- Bayer, İsmail. "İbn-i Kemâl'in et-Ta'rib Risâlesinde Kur'ân'da Mu'Arreb Konusuna Bakışı", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, (44) 2015: 103-114.
- Taşbaş, Erdal. "Klasik Dönem Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserlerine Kısa Bir Bakış", *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 1/2 (2011): 218-219.
- Bulut, Halil İbrahim. "Kemal Paşazâde ve fi Hakîkati'l-mu'cize Adlı Risâlesinin Tahlil Ve Değerlendirilmesi", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (6) 2002: 187-207
- Bulut, Halil İbrahim. "Osmanlı-Safevî Mücadelesinde Ulemanın Rolü: Kemal Paşazâde Örneği", *Dinî Araştırmalar*, 7/21 (2005):179-196.
- Dalkıran, Sayın. "İbn Kemal'in Tembellik Düşüncesi Karşısında Mücadelesi", *Türk Dünyası Araştırmaları*, 103/8 (1996): 205-210.
- Dumlu, Emrullah. "XVI. Yüzyıl Osmanlı Uleması Arasında Para Vakıfları Etrafında Cereyan Eden Tartışmalar (Ebussuûd, İbn Kemal-Çivizâde, Birgivî)", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, (44) 2015: 303-337.
- Eren Veli. "İbn-i Kemal", *Türk Yurdu*, 5/325 (1959): 14-15.
- Gel, Mehmet. "Kanüni Devrinde "Müfti" ile Rumeli Kazaskeri Arasında Bir "Hüccet-i Şer'iyeye" İhtilafı Yahut Kemalpaşazade-Fenarizade Hesaplaşması", *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, (42) 2013: 53-91.
- Gürkan, Nejdet. "Kemal Paşazâde (873/1469-940/1534)'nin Arap Dili ve Edebiyatına Katkıları ve Bu Dile Yaklaşımı", *Marife: Dini Araştırmalar Dergisi*, 9/2 (2009):135-166.

İlim ve Sanat. "Şeyhülislâm İbn-i Kemal", 3/9 (1985): 72-76.

İnanır, Ahmet. "İbn Kemal'in Tabakatü'l-Fukahası ve Değerlendirilmesi", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, (37) 2012: 67-86.

İnanır, Ahmet. "İbn Kemal'in "Risâle Fî Duhûli Veleddü'l-Bint Fi'l-Mevkûf Ala Evlâdi'l-Evlâd" Adlı Risalesi Bağlamında Osmanlı Zürrî (Evlâtlık-Evlâdiye) Vakıf Uygulamasında "Evlâdü'l-Evlâd" Meselesi", *Gazi Osman Paşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (2) 2012: 44-62.

İslami Edebiyat, "Şeyhülislâm İbn-i Kemal", 3/11 (1988): 40-41.

İzgi, Rifat. "Sultan Selim ve Kemal Paşazade", *Tarih Hazinesi*, 5/1 (1951): 243-244.

Kaçar, Mücahit. "Hoca Dehhânî'yi Başkasının Şiirleriyle Tanımak: Kemâl Paşazâde'nin Dehhânî'ye Atfedilen Gazelleri", *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (4) 2012: 39-47.

Kalaycı, Mehmet. "Kemâlpaşazâde'nin Eşarîlik-Mâturîdîlik İhtilaflı Konusundaki Risalesi

Üzerine", Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 53:2 (2012): 211-218.

Karahan, Ali Rıza. "İbn Kemâl'in Risaleleri", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 1-2/1, (6) (1948): 15-45.

Karahasanoğlu, Selim, "XV. ve XVI. Yüzyıllarda Yaşamış Beş Osmanlı Hukukçusu". *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 3/5 (2005):767-779.

Kaya, İbrahim. "Kemal Paşazade'nin Pendname'si", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7/2 (2010): 65-79.

Kaya, İbrahim. "Kemal Paşazâde'nin Dekâyıku'l-hakâyık'i Üzerine Bazı Düşünceler", *Turkish Studies Academic Journal*. 6/4 (2011): 671-704.

Kaya, İbrahim. "Paşazade'nin siyasetname özelliği gösteren Pendname'si ve bu eserdeki yönetimle ilgili görüşler", *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1/2 (2012): 48-58.

Kılıç, Mustafa. "İbn-i Kemal'in Mısır Fethine Dair Bir Risale-i Acibesini". *Diyanet İlmî Dergi*, 26/1, 1990: 111-120.

Koca, Ferhat. "Kemalpaşazâde'nin Risâle fî ş-şahsi'l-insânî Adlı Eserindeki Bazı Görüşlerinin Değerlendirilmesi", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, (27) 2016: 9-55.

- Koçar, Musa. "İbn Kemal'in Risale fi Beyani'n-Nefs ve'r-Ruh ve'l-Beden Adlı Eseri". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (10) 2003:1-23.
- Külekçi, Cahit. "İbn-i Kemal'in 'Galatâtu'l-'Avâm' İsimli Risâlesi". Ter. *Hikmet Yurdu Dergisi*, 5/10, (2012/2): 261-274.
- Arif, Mehmed. "Mütenevvia: Edirne Şehri'ne Dair Sultan Selim Han'ı Evvel ile İbn Kemâl'in Bir Musâhebesi", *Tarih-i Osmanî (Türk Tarihi) Encümeni Mecmuası*, 4/22 (ts.): 1411-1416.
- Öçal, Şamil. "Kemal Paşazade'nin Eserlerinde Akıl ve Aklın Önemi", *Bilig*, (9)1999: 133-145.
- Öçal, Şamil. "Bir Osmanlı Filozofu: Kemâl Paşazâde. Doğu'dan Batı'ya Düşüncenin Serüveni", *Osmanlı'da Felsefe ve Aklî Düşünce*, (8) 2015: 525-544.
- Öge, Ali: "İbn Kemal'in Bilgi Anlayışı", *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (30) 2010: 197-221.
- Öge, Ali. "Şeyhu'l-islam İbn Kemal'in Kur'an-ı Kerim'in İcâzıyla ilgili görüşleri", *Diyanet İlmî Dergi*, 50/2 (2014): 89-102.
- Özcan, Tahsin. "Kemal Paşazade'nin Para Vakıflarına Dâir Risalesi, *İslam Araştırmaları Dergisi*, (4) 2000: 31-41.
- Özer, Salih. "Şeyhu'l-İslam Kemal Paşazade'nin Hadis İlmine İlişkin Faaliyetleri, Şerhçiliği ve Hadis Usulü Risalesinin Tercümesi", *Dinî Araştırmalar* 9/26 (2006): 193-210.
- el-Ubeydî, Raşîd Abdurrahman. "Cuhûd İbn Kemâl bâşâ fi'l-Luğa'l-Arabiyye. *Mecelletu'l-Mecmei'l-İlmî el-İrâkî*, 38/1 (1987):270-289.
- Saraç, M. A. Yekta. "İbn Kemal Divanı'nın Tenkitli Metninin Tenkidi", *İlmi Araştırmalar Dergisi*, (3) 1996: 192-195.
- es-Sâmil, Muhammed Ali Muhammed. "el-Üslûbü'l-Hakîm: Risâle fî beyâni'l-üslûbi'l-hakîm li-İbn Kemâl Bâşâ ve dirâsetihâ", *Mecelletü Câmi'ati'l-İmâm Muhammed b. Su'ûd el-İslâmiyye*, 15 Şaban 1416.
- Şenödeyici, Özer. "Kemal Paşazade Tarafından Tercüme Edildiği Düşünülen Bir Risale: Ahvâl-i kıyâmet", *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, (36) 2014: 291-319.
- Tatçı, Mustafa. "Şeyhülislâm İbn Kemâl Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar, (Tokat 26-29 Haziran 1985) Üzerine Bir İnceleme", *Millî Eğitim* (85) 1. 1989: 73 - 76.

Tek, Abdurrezzak. "İbnü'l-Arabî'yi Müdâfaa Amacıyla Kaleme Alınan Fetvâlar", *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, (23) 2009: 295-301.

Tekindağ, Şehabettin. "İbn Kemal'e Göre Fatih'in İstanbul'u Muhasara ve Zaptı", *İstanbul Enstitüsü Dergisi*, 1/1 (1955):1-27.

Türkdoğan, Melike Gökcan. "Yusuf-u Züleyha Mesnevilerinde Sosyal Hayatın Yansımaları", *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 15/38 (2008): 51-70, Erzurum.

Ulvan, Safa Cafer. Tahkîku Risâle fi Mustalahâti'l-Muhaddisin li ibni Kemal. 52 s. 2011 : Alustath Academic Scientific Journals, Baghdad University Education Ibn Rushd, Temmuz 2011, Sayı 179, 1-52 s.

Ülkütaşır, M. Şakir. "İbn-i Kemal", *Türk Kültürü*, Ankara, 8/88 (1970): 39-43.

Yıldıırım, Hüsamettin. "Tehâfütlerde İlahi Hürriyet'in Mahiyeti", *Fırat Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15/1 (2011): 143-155.

Yurdaydın, Hüseyin G., "Kemal Paşâzade'nin Tevârih-i Âl-i Osman'ının Onuncu Cildi Hakkında", *Vakıflar Dergisi* (3) 1.(1956): 107-115.

Şuayb, Halid Abdullah. "Risâle enne veled-e'l-bint Yedhulü fi'l-Evlâd ve beyâni merâtibi tabâkati ulemâ-i mezhebi Hanefi, li'l-Allâme İbn Kemâl Bâşâ", thk. *Evkâf*, (3) 2002.

6. İBN KEMALPAŞA HAKKINDA SEMPOZYUM BİLDİRİLERİ

Aksu, Zahit. "Şeyhülislam İbn Kemal ve Osmanlı İdaresindeki Yeri", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 166-174. Ankara: TDV. Yayınları, 1986.

Arpa, Enver. "Şeyhülislam Kemal Paşazade ve Tefsir Anlayışı", *Tokat'ta Kur'an Günleri X. Kur'an Sempozyumu: Kur'an ve Eğitim Bildirileri* (Tokat 12-13 Mayıs 2007), 195-214. Tokat: 2008.

Arslan, Ahmet. "Kemal Paşazade'nin Felsefi Görüşleri", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 75-105. Ankara: TDV. Yayınları, 1986.

Atay, Hüseyin. "İlmi Bir Tenkit Örneği Olarak İbn Kemal Paşazâde'nin Muhyiddin b. Arabi hakkındaki Fetvası", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 218-229. Ankara: TDV. Yayınları, 1986.

Aydın, Mehmet. "İbn Kemal Paşa'da Varlığın Mahiyete Zait Oluşu: Cürcanî ve Devvanî'nin Görüşlerinin Eleştirisi", 38. *ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*. (Ankara: Eylül 2007), 25-38. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 2008.

Bolay, M. N.. "Mantıkçı Olarak İbn Kemal", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 251-256. Ankara: TDV. Yayınları. 1986.

Bolay, S. Hayri. "İbn Kemal'in Tarihe Bakışı", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 204-206. Ankara: TDV. Yayınları, 1986.

Demir Recep. "Şeyhü'l-İslâm İbn Kemal'e Göre Mu'cize ve İ'cazü'l-Kur'an Meselesi" *Tokat Tarihi ve Kültürü Sempozyumu* (25-26 Eylül 2014), 3:137-147. Haz. Ali Açık vdğr. Tokat: Tokat Valiliği Özel İdaresi, 2015.

el-Cevâbi, Muhammed Tahir. "Tunus Milli Kütüphanesinde Bulunan İbn Kemal'e Ait Eserler", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 55-56. Ankara: TDV. Yayınları, 1986.

Gölcük, Şerafettin. "Kemâl Paşazâde'nin İnsan Anlayışı", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 144-178. Ankara: TDV. Yayınları, 1986.

Gürkan, Menderes. "Müctehidlerin Tasnifinde Kemalpaşazade ile Kınalızade Arasında Bir Mukayese", *Kınalızade Ali Efendi Sempozyumu Bildirileri* (Kayseri 1998). 83-95. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü, 1998.

Habergetiren, Ömer Faruk. "Şeyhülislam İbn Kemal'in İçki Konusundaki Üç Risalesi" *Tokat Tarihi ve Kültürü Sempozyumu* (25-26 Eylül 2014), Cilt 3 s. 159-169. Haz. Ali Açık vdğr. Tokat: Tokat Valiliği Özel İdaresi, 2015.

Hayrani Altıntaş, "İbni Kemal ve Tasavvuf", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 194. Ankara: TDV. Yayınları, 1986.

Hizmetli, Sabri. "Mezhepler Tarihi Yönünden Kemal Paşazadenin Görüşleri", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 103-105. Ankara: TDV. Yayınları, 1986.

İnanır Ahmet (2014). "Tokatlı Şeyhülislâm İbn Kemal'in Vakıflar Bağlamında Osmanlı Hukukuna Katkıları." *Tokat'ın Yetiştirdiği İlim ve Fikir Önderlerinden Şeyhülislâm İbn Kemal'i Anlamak Paneli*, (Tokat 28.11.2013), Tam Metin Bildiri, No:1409668.

İnanır Ahmet "Şeyhülislam İbn Kemal in Fetvalarında Ahilikle ilgili Hukuki Sorunlar ve Çözümleri." *II. Uluslararası Ahilik Sempozyumu* (Kırşehir 13- 15 Ekim 1999, Kırşehir: 1999.

İnanır, Ahmet. "Şeyhülislam İbn Kemal'e (ö. 940/1534) İsnat Edilen Furûku'l-Usûl Adlı Eserin Aslında Alanyalı Kazasker İvaz Efendi'ye (ö. 994/1586) Ait Olduğuna Dair Bir İnceleme", *Uluslararası Antalya kongresi* (Antalya 2 Mart 2018).

İnanır, Ahmet. "Tokatlı Meşhur Şeyhülislâm İbn Kemal in Risale ve Fetvalarına Göre XVI. Yüzyıl Ortalarında Finansman Yolları." *Tokat Tarihi ve Kültürü Sempozyumu* (25-26 Eylül 2014). 3:183-194. Haz. Ali Açikel vdğr. Tokat: Tokat Valiliği Özel İdaresi, 2015.

İnanır, Ahmet. "Tokatlı Şeyhülislam İbn Kemal'in Osmanlı Hukukuna Katkıları ve Şia'ya Dair Fetvası", *Tokat Sempozyumu Bildirileri* (Tokat-01-03 Kasım 2012). Haz. Ali Açikel ve diğerleri, 3: 295-310. Ankara: 2013.

Karmış, Orhan."Kemal Paşazade'nin Tefsir İlmine Getirdiği Yenilikler", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 140-143. Ankara: TDV. Yayınları. 1986.

Kılıç Mustafa. "İbn-i Kemal'in Tefsirdeki Metodu", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 131-139. Ankara: TDV. Yayınları, 1986.

Kılıç, Mustafa. "İbni Kemal Paşa", *Tarihi Kültürü ve Sanatıyla VI. Eyüpsultan Sempozyumu Bildirileri* (İstanbul: 10-12 Mayıs 2002), 152-157. İstanbul: 2003.

Kılıçer, Esat. "Fıkıhçı Olarak İbn Kemal", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 156-161. Ankara: TDV. Yayınları, 1986.

Ocak, Ahmet Yaşar. "İbn-i Kemal'in yaşadığı Asırda İlim ve Fikir Hayatı", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 29-36. Ankara: TDV. Yayınları, 1986.

Öge, Ali. "Tokatlı Âlim İbn Kemal'in Osmanlı İlim Dünyasındaki Yeri", *Tokat Sempozyumu Bildirileri* (Tokat-01-03 Kasım 2012). Haz. Ali Açkel ve diğerleri, 3: 349. Ankara: 2013.

Özdemir, Hakan. "Günümüze Göre İbn-i Kemâl Dîvânı'ndaki Arkaik Unsurlar", *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tokat Sempozyumu Bildirileri* (Tokat 01-03 Kasım 2012). Haz. Ali Açkel ve diğerleri, 1: 494-504. Ankara: 2013.

Taşçı, Özcan. "Tokatlı Kalam Âlimleri", *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tokat Sempozyumu Bildirileri* (Tokat 01-03 Kasım 2012). Haz. Ali Açkel Ve Diğerleri, 411-413. Ankara: 2013.

Turan, Şerafettin. "İbn Kemal'in Tarihçiliği ve Tarih Metodolojisi", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 120-125. Ankara: TDV. Yayınları, 1986.

Türk Tarihinde ve Türk Kültüründe Tokat Sempozyum Bildirileri (Tokat 2-6 Temmuz 1986), Tokat Valiliği Şeyhülislâm İbn Kemal Araştırma Merkezi, haz., Hayri Bolay ve başkaları, (Tokat: Gelişim Matbaacılık), 1987.

Uğur, Ahmet. "İbn Kemâl'in Siyasi Görüşleri", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 62-71. Ankara: TDV. Yayınları, 1986):

Yazıcıoğlu, Sait. "Kelamcı Olarak İbn Kemal", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 179-187. Ankara: TDV. Yayınları, 1986.

Yediyıldız, Bahaeddin. "Tarih Kaynağı Olarak İbn Kemal", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 65-70. Ankara: TDV. Yayınları, 1986.

Yüksel, Emrullah. "Risâle Fi Tahkiki'r-rûh li Mevlânâ Kemal Paşazâde", *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu: Tebliğler ve Tartışmalar* (Tokat 26-29 Haziran 1985). Haz. S. Hayri Bolay, Bahaeddin Yediyıldız, Mustafa Sait Yazıcıoğlu, 214-217. Ankara: TDV. Yayınları, 1986.

7. İBN KEMALPAŞA HAKKINDA YAZILAN ANSİKLOPEDİ MADDELERİ

"Kemâl-Pasha-zâde". E. J. Brill's *First Encyclopaedia of Islam*, editör: M. Th. Houtsma. 4: 851-852. 1913-1936.

Çelebi, İlyas. "Kemalpaşazâde" (Eserleri). *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25: 245-247. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Çelebi, İlyas. "Kemalpaşazâde" (Kelâma dair görüşleri). *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25: 242-244. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Menage, L. Menage. "Kemal Pasha-zâde", *The Encycloaedia of İslâm*. Leiden, 1978.

Özen, Şükrü. "Kemalpaşazâde" (Fıkhî görüşleri). *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25: 240-242. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Parmaksızoğlu, İsmet. "Kemâl Paşazâde", *İslâm Ansiklopedisi*, 6: 561-566. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1977.

Saraç, M. A. Yekta. "Kemalpaşazâde" (Edebî şahsiyeti). *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25: 244-245. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Turan, Şerafettin. "Kemalpaşazâde" (Hayatı). *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25: 238-240. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Yazar adı yok. "Kemalpaşazâde Turkish historian". *Encyclopaedia Britannica*. <https://www.britannica.com/biography/Kemalpasazade>, Erişim tarihi: 10.12.2017.

8. KAYNAK ESERLERDE İBN KEMAL

Akhisârî Hasan b. Turhan. *Tabakât*. Süleymaniye Ktp., Kılıç Ali Paşa, no: 753, vr. 306b.

Âlî Gelibolulu Mustafa. *Kühü'l-Ahbâr*. Fatih Ktp. No: 4225, vr. 229b.

Bağdâdî, İsmail Paşa b. Muhammed Emin, *Hediyetu'l-Arifin Esmau'l-Muellifin ve'l-Muslimin*, İstanbul: 1945. 1: 141-142.

Bağdâdî, İsmail Paşa b. Muhammed Emin, *Hediyetu'l-Arifin Esmâu'l-Muellifin ve'l-Muslimin, İdâhu'l-Meknûn*. İstanbul. 1945, 1: 96.

Brockelman, GAL II, 597-602.

Bursalı Mehmet Tahir. *Osmanlı Müellifleri*. İstanbul: Meral yayınevi, Tarih yok, 352-354.

Butrus b. Bûlus el-Bustânî. *Dâiratu'l-ma'ârif*. Beyrut: 1960, 3: 482.

Ğazzî, Muhammed b. Muhammed. *Dîvânu'l-İslam, Dâru'l-Kütübü'l-Mısıryye*, No 2208, vr. 72.

et-Temimi, Takiyyüddin b. Abdülkadir. *Tabakâtu's-seniyye fi teracimi'l-fukahâi'l-hanefiyye*. Nuruosmaniye Ktp. no: 3391, vr. 8a-b.

Faik Reşad. *Eslâf*. İstanbul: Maarif matbaası, 1311, s. 10.

Feridun Bey. *Mecmûa-i Münşeati's-Selâtin*. y.y., İstanbul: 1274, 1: 468, 480.

Ğazzî, Muhammed b. Muhammed, *el-Kevâkibu's-Sâira*, Beyrut: Daru'l-kutubu'l-ilme, 1997. 2: 108-109.

Hamid Vehbi. *Meşâhiri'l-İslâm*. İstanbul: Mihran matbaası, 1884, s. 1564.

Hayruddin Zirikli. *Kitabu'l-Âlâm*. Beyrut: Daru'l-ilm li'l-melayin, 2002. 1: 133.

Hüseyin Ayvansarâyi. *Hadîkatü'l-Cevâmî*. İstanbul:1281.

Hüseyin Hüsameddin. *Amasya Tarihi*. Amasya Belediyesi Kültür Yayınları 1986. 4: 418.

İbn İmâd Abdulhay b. Ahmed b. Muhammed. *Şezerâtu'z-zeheb fi ahbâri men zeheb*. Thk. Abdülkadir ve Mahmud el-Arnaût, Dimaşk: 1986). 10: 335-336.

İbnu'l-İmâd. *Şezeratü'z-Zeheb*. Thk. İbnu'l Ğazzî, Kahire: 1351, 8: 238-239.

Katip Çelebi Mustafa b. Abdullah.. *Keşfu'z-Zunûn*. İstanbul: 1941. 1: 283.

Katip Çelebi, Mustafa b. Abdullah. *Sullemü'l-vusûl ilâ tabakâti'l-fühûl*. Süleymaniye Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa, no: 1887.

Katip Çelebi, Mustafa b. Abdullah. *Sullemu'l- vusûl ilâ tabâkati'l-fuhûl*. İstanbul: İRCİCA, 2010, 1:149.

Kefevî, Mahmud Süleyman el-Hanefi. *Alami'l-ahyâr*. Medine-i Münevvere, Mahmudiyye Kütüphanesi, no: 2575, vr. 380b-382a.

Kefevî, Mahmud Süleyman el-Hanefi. *Ketâibü a'lami'l-ahyâr min fukahâ-i mezhebi'n-numaniyye*. Âşir Efendi Ktp. no: 263, vr. 577a.

Kehhâle, Ömer Rıza. *Mu'cemu'l-Muellifîn*. Beyrut: Muessesetu'r-Risâle, 1993, 1: 148.

Kınalızâde Hasan Çelebi. *Tezkiratu's-şu'arâ*. Ankara: 1979, 1: 122-134.

Abdullatif Latîfî. *Tezkire-i Latîfî*. Dersaadet: İkdâm matbaası, 1314. 79-80.

Leknevî, Abdülhay b. Muhammed Abdilhalîm b. Muhammed Emînillâh. *el-Fevâidu'l-behiyye*. Beyrut: Daru'l-ma'rife, 1324. 21-22.

Mecdî Mehmed Efendi. *Şekâik-i numaniyye ve zeyilleri (Hadaiku's-şekaik)*. Haz. Abdülkadir

Mehmed Süreyya. *Sicill-i Osmanî*. İstanbul: Matbaay-i Âmire, 1308, 1:197.

Muhammed Cemil el-Azm. *Ukûdu'l-cevher*. Beyrut: 1326, 1: 217-226.

Müstakimzâde Süleyman Sadeddin. *Devhatü'l-meşâyih*. İstanbul: Çağrı yayınları, 1978. 16-17.

Özcan, İstanbul: Çağrı yayınları, 1989, 1:381.

Serkîs, Kahire: Mu'cemu'l-matbû'âtü'l-arabiyye, 1346. 1: 227-228.

Taşköprizâde Ahmet b. Mustafa, *eş-Şekâiku'n-nu'mâniyye*, Beyrut: Daru'l-kitâbi'l-arabi, 1975. 226-227.

Taşköprizâde. *Tabakâtü'l-hanefiyye*. Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, no: 2311, vr. 53b.

Temîmî, *et-Tabâkâtu's-Seniyye*, thk. Abdu'l-Fettâh el-Hılv, Riyad: 1983, 1: 355-357.

SONUÇ

Farklı eserlerde verilen rakamlar eserlerini tespit hakkında yeterli çalışmanın henüz yapılmadığını bize göstermektedir. Ahmet İnanır'ın *İbn Kemal'in Fetvaları Işığında Osmanlı'da İslam Hukuku* adlı eserinde olduğu gibi İbn Kemal'e ait olan fetva mecmualarını belirlemesi, ona ait olmayanlara işaret etmesi diğer eserleri için de elzem bir çalışmadır. Tokat Valiliği bünyesinde kurulan Şeyhülislam İbn Kemal Araştırma Merkezi aktif hale getirilebilir. İbn Kemal'e ait olduğu tesbit edilen eserleri bu araştırma merkezi bünyesinde kurulacak kütüphanede bir araya getirilebilir. Matbu ve yazma eserleri günümüz imkânları kullanılarak araştırmacıların kolayca ulaşabileceği hale getirilebilir. Eserlerin yeni baskıları yapılmadığıdır. Bu, bir vefa borcu olduğu kadar, bilimsel bir önem de teşkil etmektedir.

Taramalarımız sonucu hakkında yazılan çalışmaların bir sayıları ortaya çıkarılmıştır.

Buna göre 11 doktora çalışmasından 4' kelam, 2'si hukuk, 3' tefsir, 1'i hadis ve 1'i tarih alanlarındadır. Yüksek lisan ise 16 tefsir, 8 edebiyat, 5 kelam, 4 fıkıh, 3 arapça, 2 tarih, 1 hadis, 1 tasavvuf alanında olmak üzere toplam 40 adet yapılmıştır.

Eserleri veya hakkında yazılan kitapların alanları da şoyledir: 10 fıkıh, 10 tarih, 7 kelam, 6 biyoğrafi, 4 Arapça, 4 hadis, 3 edebiyat, 3 felsefe, 2 muhtelif branş, 1 kıraat, 1 sözlük, 2 tefsir, alanında toplam 51 eser yazılmıştır.

Hakkında yazılan makaleler ise şoyledir: 16 hukuk, 9 kelam, 9 biyografi, 7 edebiyat, 6 tarih, 4 tefsir, 4 felsefe 2 dil, 1 sosyoloji, 1 hadis alanında olmak üzere 59 makale yazılmıştır.

Hakkında sunulan sempozyum bildirilerinde ise 8 hukuk, 5 kelam, 5 tefsir, 5 tarih, 4 biyografi, 2 tasavvuf, 1 mantık, 1 edebiyat ve 1 felsefe alanında olmak üzere toplam 33 tebliğ sunulmuştur.

10 ansiklopedi maddesi yazıldığı tespit edilmiştir.

Toplam 193 alışma yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu rakam müellif ve eserlerine verilen önemi ortaya koymaktadır.

Bunlardan yapılan bazı çalışmaların tekraren farklı isimler altında yayımlandığı veya tez veya makalelerin ayrı basımlarının yapıldığı incelemelerden anlaşılmaktadır.